

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2025

Google Scholar

zenodo

Andijan, Uzbekistan

+998335668868

<https://innoworld.net>

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY, ONLAYN
KONFERENSIYASI TO'PLAMI

2-JILD 6-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

ABDULLA QAHHORNING “MING BIR JON” HIKOYASIDA
SABR-BARDOSH MOTIVI YETAKCHILIGI

Ahmadjonova Sarvinoz Olimjon qizi

Farg'ona davlat universiteti 1-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: **Oripova Gulnoza,**

Farg'ona davlat universiteti dotsenti, Filologiya fanlari doktori (DSc)

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek so'z ustasi, adib Abdulla Qahhorning “Ming bir jon” hikoyasining yetakchi motivi, sabr-bardosh mavzusi, qaysi obrazlar orqali yoritilgani va yozuvchi buni ochib berishda nimalarga e'tibor bergani haqida fikr yuritiladi. Bundan tashqari, yozuvchining so'z qo'llash mahorati yuksak darajada ekanligi ham yoritiladi.

Kalit so'zlar: “motiv” tushunchasi, yetakchi motiv, sabr-qanoat, sodiqlik, ishonch ko'zlari, iroda, Mastura, Akramjon, peyzaj.

Abstract: This article discusses the leading motif of the story "Ming bir jon" by the Uzbek wordsmith, writer Abdulla Qahhor, the theme of patience and endurance, the images through which it is highlighted, and what the writer paid attention to in revealing it. In addition, it is highlighted that the writer's skill in using words is at a high level.

Keywords: the concept of "motive", leading motif, patience and contentment, loyalty, eyes of trust, will, Mastura, Akramjon, landscape.

Аннотация: В данной статье рассматривается главный мотив рассказа «Минг бир джон» узбекского писателя Абдуллы Каххора, тема терпения и выносливости, образы, посредством которых она подчеркивается, и то, на что автор обратил внимание при ее раскрытии. Кроме того, отмечается высокий уровень мастерства автора в использовании слов.

Ключевые слова: концепция «мотив», главный мотив, терпение и удовлетворенность, верность, глаза доверия, воля, Мастура, Акрамджон, пейзаж.

“Adabiyot atomdan kuchli, lekin uning kuchini o'tin yorishga sarflamaslik kerak”.

O'zbek hikoyachiligi asoschisi Abdulla Qahhorning boshqa yozuvchilardan farqi, bilamizki, o'rnida so'z qo'llay olishi va fikrni o'quvchiga oson va tushunarli yetkaza olishida. Shu haqida G'afur G'ulomning quyidagi jumalari ham fikrimizning isbotidir: “ Abdulla boshqalar bir sahifada aytadigan gapni bitta gapda aytadi-qo'yadi”. U kichik hikoyalari-yu, katta romanlarida ham o'zbek tilining imkoniyatlarini yorqin ochib bera olgan. Shu orqali o'zbek adabiyotiga ulkan hissa qo'shgan yozuvchidir. Hattoki adib rus adabiyotshunoslarining nazaridan ham chetda qolmagan. Rus adibi Simonov u haqida shunday degan: “ Abdulla Qahhor uyatchan edi, u hech qachon

suhbatdoshiga o'zining zakiyligini ko'rsatishga oshiqmas, buni asosan, adabiyot uchun, oq qog'oz ila yolg'iz qoladigan pallasi uchun asrar edi. Qahhor o'z qadrini bilardi, ayni chog'da, uyatchan, vazmin va kamtarligicha qolardi".

Abdulla Qahhorning hikoyalariga nazar tashlaydigan bo'lsak, uning har bir hikoyasi bir-biriga o'xshamasligiga guvoh bo'lamiz. Masalan, "Ming bir jon" hikoyasining asosiy motivi sabr-bardoshli o'zbek ayoli hisoblanadi. Birinchi o'rinda "asar motivi" nima? Motiv- bu syujetning eng oddiy komponenti. B.V.Tomashevskiy quyidagi ta'rifni aytib o'tadi: " Asarning ajralmaydigan qismining mavzusi motiv deyiladi. Aslini olganda, har bir gapning o'ziga xos motivi bor". Veselovskiyning esa " Motiv deganda men ibtidoiy ongning yoki kundalik kuzatishning turli so'roviga majoziy ma'noda javob beradigan eng oddiy hikoya" degan qarashlari ham bor. Qisqa qilib aytganda, asardagi motiv- bu ko'p uchraydigan fikr, holat, voqea yoki asarning umumiy mavzusi bo'lib, u asar mazmunini yanada chuqurlashtiradi.

"Ming bir jon" hikoyasi bosh qahramoni- Mastura, sabrli, irodali ayol ramzi. Asarning bosh g'oyasi shu obraz orqali butun bir jamiyatdagi ayollarning xislatlarini, ularning hayot sinovlarini sabr bilan yengishini ochib berishda foydalaniladi. Uning o'n yildan beri kasal bo'lib yotganligi, lekin shunda ham o'limdan qo'rqmayotgani o'quvchida kuchli taassurot uyg'otadi. "Palataga kirdik. Shu payt oftob yana bulut ostiga kirdi-yu, palatani shom qorong'uligi bosdi". Asardagi bu peyzaj tasviri o'quvchiga hikoya boshidan biroz tushkun kayfiyat beradi. "Hojining etagidan tortay desam, qorin silkinyapti... Ajabo, bu odam nega kulayotibdi, deb aftiga qarasam... rangi bo'z bo'lib ketibdi!", "Voy sho'rim!.. -dedi Mastura, - Jindakkina joningizga-ya! Shu jussangizga uchta dard sig'dimi". Bundan ham ko'rinib turibdiki, erkaklardagi iroda ayollarning irodasi kabi kuchli emasligi ko'zga tashlanadi. Hikoyada Mastura sap-sariq teri-yu suyakdan iborat bo'lgan murdaga o'xshab qolgani tasvirlangan. Ming bir jon egasi Mastura bu har safar endi tugaydi, yo'q bo'ladi degan hayolga borilganda qayta-qayta o'zini qo'lga olib matonat ko'rsatuvchi ayoldir. Masturaning hayotga bo'lgan qiziqishini, sog'ayib ketishiga bo'lgan ishonchini hikoyadan olingan quyidagi so'zlar orqali bo'lib olishimiz mumkin: "...Men hech qachon o'lim kutgan emasman, kutmayman ham! U yog'ini surishtirsangiz, men odam bolasining o'lim kutishiga, ya'ni dunyodan umid uzishiga ishonmayman. Hatto tildan qolgan kasalning rozilik tilashib qaragani ham dunyodan umid uzgani emas, balki "rozilik tilashgani hali erta" dermikin degan umid bilan qaragani deb bilaman". Bu parcha orqali Masturaning kasal bo'lishiga qaramay kuchli ruhiy holati aks etganining guvohi bo'lamiz. Uning bu gaplarida umuman xastalik alomatlari nolish, dard alomatlari sezilmasdi. Aksincha, uning ohangidan quvonch, baxt, "hech qachon o'lim kutganemasman, kutmayman ham" so'zlari orqali esa ishonch

alomatlari borligini sezishimiz mumkin. Masturaning o'ziga bo'lgan ishonchi, hayotga, sog'ayib ketishiga bo'lgan umidi, har qanday sinovlarga bardosh bera oluvchi sabr-qanoati ana shunday kuchli edi. Masturaga berilgan sinov juda og'ir edi. Bu sinovni yengib o'tishga yuqorida ta'kidlab o'tganimizdek, sadoqatli va vafodor turmush o'rtog'i Akramjon yordam berdi. Inson qachonki o'zini yolg'iz his qilgandagina, har qancha sabr-bardoshi kuchli bo'lsa ham barcha sinovlarga yengiladi. Akramjon esa bunday og'ir vaziyatda Masturani yolg'izlatib qo'ymadi. Akramjon va Masturaning oila muqaddas tushuncha ekanligi, uni qadrlashi va ularning bir-biriga bo'lgan sof muhabbati o'quvchiga yuksak ruhiy ta'sir o'tkazadi.

Bu hikoyadan xulosa qilib shuni aytishim mumkinki, inson o'ziga berilgan har qanday mashaqqat, qiyinchilik yoki dardni faqatgina sabr-u bardoshi orqali yengib o'tadi. Bu dard va qiyinchiliklar inson uchun bir sinovdir. Yozuvchi Abdulla Qahhor bu hikoyasida Mastura orqali inson boshiga tushgan dard oldida ojizlanib qolmasligi kerakligini uqtirgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sariyev Sh. Adabiyot; Mukammal qo'llanma (eng yangi nashr). - Toshkent: Regbooks, 2020- 334-bet
2. Said Ahmad. "Yo'qotganlarim va topganlarim", - Toshkent: Sano-standart.2019
3. Tomashevskiy. " Adabiyot nazariyasi"
4. Veselovskiy. " Syujetlar poetikasi".
5. Abdulla Qahhor. "Dumli odamlar". Toshkent: O'zbekiston. 132-bet.
6. D.U.Rasulova, X.R.Ergasheva. "Abdulla Qahhorning "Ming bir jon" va O.Genrining "So'nggi yaproq" hikoyalarining qiyosiy tahlili. Cyberleninka.ru.
7. Abdulla Qahhor. Tanlangan hikoyalar. -Toshkent:O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2013 -98-bet